משל למלך שהייתה לו בת יחידה

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: (שמות כה ב)

שמות רבה לג א

"ויקחו לי תרומה". זהו שכתוב: **"כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו"** (משלי ד ב) - אל תעזובו את הַמֶּקָח שנתתי לכם. יש לך אדם שלוקח מֶקָח יש בו זהב אין בו כסף, יש בו כסף אין בו זהב, אבל המקח שנתתי לכם יש בו כסף ... ויש בו זהב ... יש אדם לוקח שדות אבל לא כרמים, כרמים ולא שדות, אבל המקח הזה יש בו שדות ויש בו כרמים.

יש לך מִקָּח שמי שמכרו נמכר עמו? אמר להם הקב"ה לישראל: מכרתי לכם תורתי, כביכול נמכרתי עמה, שנאמר: "ויקחו לי תרומה". משל למלך שהיה לו בת יחידה. בא אחד מן המלכים ונטָלָהּ. ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו.[1] אמר לו: בתי שנתתי לך יחידית היא. לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך: אל תִּטְּלָהּ, איני יכול, לפי שהיא אשתך. אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי, שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל: נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תיטלוה איני יכול. אלא, בכל מקום שאתם הולכים, בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר: **"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"**.[2]

[1] יש פה משחק מילים של הפועל נט"ל שמרמז כבר כאן למוטיב הראשי של המדרש. יש ליטול במובן הנפשי-רגשי – לשאת את בת המלך, ליטול רשות, ליטול את ידה, אבל עדיין לגור בארמון. ויש ליטול ממש ולצאת מרשות המלך (מהארמון) למקום אחד. וכך אגב גם עם הפועל לשאת. זה רמז לדו-שלביות של מתן תורה מהשמים לבני האדם.

[2] הדרשן מדגיש את "לי" ב"יקחו לי תרומה" וגם ב"ועשו לי מקדש". מה צורך לקב"ה במשכן? תשובות רבות נאמרו ע"י דרשות אחרות (רש"י). אבל הדרשן שלנו הולך בדרך משלו: "כביכול נמכרתי עמה" – לוקחים לי, לוקחים אותי, מוכרים אותי. מה פירוש שהקב"ה נמכר עם התורה? וגם לגבי המשל עם הבת, אין המשל דומה לנמשל! בת היא ישות שלימה ויחידה. כשהיא הולכת עם בעלה היא עוזבת את אביה. היא או כאן או שם. אבל התורה? יעשה לה עותק ויינתן לבני האדם! מה התשובה שלך?